

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter...

Jahr: 1743

Kollektion: Zoologica

Werk Id: PPN369546733

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN369546733> | LOG_0072

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369546733>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT TRIGESIM. TERTIUM. XXXIII. H O O F D S T U K.

*Lignum Eurinum. Aytimul.**Aytimul-Boom.*

Aytimul humilis est arbor, haud multo altior *Limonio*, sed ejus truncus paulo crassior est: Ejus folia conveniunt cum illis *Mangii Caseolaris* seu *Waccat*, sunt vero paulo oblongiora & flaccidiora, superius lata, inferius angustata, inferiora vero sunt breviora & rotundiora, cumque illis *Waccat* penitus conveniunt, subrotunda nempe, quæ vero in ramorum summo excrescunt, angustiora sunt & acutiora, vetustis Ebeni foliis similia, siquæ sicca, superius nigricant, inferius cinerea sunt. Vulneratus trunci cortex succum exsudat lacteum albicantem & viscosum: Ex quavis foliorum ala tres pluresve minores dependent baccæ, pericarpio bifolio contentæ, forma convenientes cum illis *Berberidis*, oblongæ nempe, acuminatæ, ac virides, & ad ipsum quoque ramulorum ortum tales racemi bacciferi terniones plerumque excrescunt.

Intus reconditur nucleus hepatici coloris instar semi-lunæ, sub tenui pellicula siccā continens medullam.

Recens lignum luteum penitus est, sed siccum flavescit, estque substantiæ tenuis, & solidæ, in quibusdam vero locis maculæ quædam & venæ apparent lividæ ac fuscæ, quarum posteriores illud ornant, priores autem dedecorant, hæc vero venæ non observantur nisi in vetustis truncis.

Nomen. Latine *Lignum Eurinum* juxta Boeronensē *Aytimul* & *Aytimule*, cujus denominationis origo ac causâ me latet.

Locus. In nullis Amboinæ insulis crescit nisi in Boerone, in ejus plaga Zephyrea circa *Waysammam*, & in plaga boreali circa sinum Cajelli, ubi regio est alta & montosa: Juxta Boeronensium relatum in Java quoque aliisque Occidentalibus crescit locis.

Usus. Boeronenses hoc adhibent lignum ad pectines, licet non admodum sit durum ac facile, per longitudinem findatur. Observavi quoque hoc lignum quam tardissime exficari, siquæ locis deponatur opacis, lividas contrahere strias, quæ inelegantem ipsi conciliant colorem, Boeronenses quoque dicunt aptum esse ad telorum vaginas ex ipso formandas.

In *Rumphii Appendice* hæc adduntur.

Ad radicem alas segmenta inveniuntur, quæ molle, flavum, ac durum præbent lignum, ex quo, uti dictum fuit, pectines formantur, unde & apud Boeronenses *Caja Sissir*, h. e. *pectinum lignum* Malaice vocatur.

Tabula Trigesima Quinta

Ramum exhibet *Ligni Eurini* seu *Aytimul*.

Aytimul is een lage boom, mede niet veel hooger dan een *Lemoen-boom*, dog wat dikker van stam; de bladeren gelyken die van 't *Mangium Caseolare* of *Waccat*, dog zyn wat langwerpiger en slapper, vooren breed, en naar agteren toefmallende, maar de agterste zyn korter en ronder, ten enemaal als die van *Waccat*, te weten meest rond; andere aan 't uiterste der takken zyn wat smalder en spitzer, de oude bladeren van 't *Ebbenhout* gelyk, droog zynde van boven swart, van onderen graauw. Uit de schorsse des stams druypt een taaye en witte melk, gequelt zynde: Uit ieder schoot der bladeren hangen drie of meer kleene besien uit een tweeblaadig kelkje, van gedaante als die van *Berberis*, te weten langwerpig en groen, zelfs by den oorspronk der takjes staan twee of drie kopeltjes, ieder van drie besien.

Binnen leyd een leververwige korf, als een half maantje, onder een dun buydeken een droog merg beslytende.

Het versche hout is regt geel, maar besterft bleek, fyn, en digt van substantie, dog het krygt hier en daar eenige loodverwige en bruynne plekken en aderen, waar van 't de laatste verciere, en de eerste schenden, dog niet dan aan de oude stammen ziet men deze aderen.

Naam. In 't Latyn *Lignum Eurinum*, na 't Boeroneeze *Aytimul* en *Aytimule*, waar van my de oorzaak onbekent is.

Plaats. Het wast nergens in de Amboinsche Eilanden, behalven op Boero, op deszelfs zuyd-zyde omtrent *Waysamma*, en aan de noord-zyde omtrent de bogt van *Cajelli*, daar 't Land begint hoog en bergachtig te werden. Naar het zeggen der Boeronezen, zoude het op Java en andere westelyke deelen ook vallen.

Gebruik. De Boeronezen gebruiken dit hout om kammen daar van te maken, hoewel het niet zeer hard is, en ligt in de lengte scheurt. Ik heb ook gemerkt, dat dit hout zeer langzaam opdroogt, en als het aan een bedompte plaats staat, dat het loodverwige streepen gewint, die het zeer mismaaken, hoewel de Boeronezen ook zeiden, dat het bequaam was om kris-scheeden daar van te maken.

In het Aanhangel van *Rumphius* werd dit 'er by gedaan.

By de wortelen-velken heeft het mooten van een ligt-geel en hard hout, waar van men, als gezegt, kammen maakt, en daarom by de Boeronezen in 't *Maleys* *Caju Sissir*, dat is *Kamhout*, genaamt wert.

De vyf- en dertigste Plaat

Vertoont een Tak van het Oostersche hout, ofte de *Aytimul-Boom*.